

Nr 25.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag angående användningen av den tilläggsskatt å bensin, som under tiden den 1 april 1948—den 31 december 1950 uttagits vid yrkesmässigt bedrivet fiske; given Stockholms slott den 11 januari 1952.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande statsrådet hemställt.

GUSTAF ADOLF.

Hj. R. Nilson.

Propositionens huvudsakliga innehåll.

I anslutning till riksdagens hösten 1950 fattade beslut om kollektiv restitution av den tilläggsskatt å bensin, som under tiden 1 april 1948—31 december 1950 uttagits vid yrkesmässigt bedrivet fiske, föreslås i propositionen, att återbäringen skall ske på det sätt att tilläggsskattemedlen skola avsättas till en fond och inom denna användas så, att fiskerinäringen som helhet får nytta därav genom insats på områden, där anslagsanvisning å riksstaten icke äger rum.

Utdrag av protokollet över jordbruksärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 11 januari 1952.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden SKÖLD, DANIELSON, ZETTERBERG, TORSTEN NILSSON, STRÅNG, ERICSSON, ANDERSSON, LINGMAN, NORUP, HEDLUND, PERSSON, HJALMAR NILSON, LINDELL.

Efter gemensam beredning med chefen för finansdepartementet anmäler statsrådet Hjalmar Nilson *fråga om användningen av den tilläggsstat å bensin, som under tiden den 1 april 1948—den 31 december 1950 uttagits vid yrkesmässigt bedrivet fiske, samt anför därvid följande.*

Inledning.

Sedan ett antal år återbäres den ordinarie skatten å bensin eller motorsprit, som användes vid yrkesmässigt fiske, till fiskerinäringens utöware. Återbäringen sker kollektivt genom ett anslag under nionde huvudtiteln, benämnt Gottgörelse till fiskerinäringen för av dess utöware erlagd bensinskatt. Anslaget avräknas mot automobilskattemedlen. Medlen bruka numera av Kungl. Maj:t ställas till fiskeristyrelsens disposition och det är sålunda denna styrelse, som i första hand beslutar om användningen. Fiskeristyrelsen bygger därvid på förslag från hushållningssällskapen och fiskareorganisationer. Några särskilda föreskrifter eller begränsningar i fråga om medlens användning finnas icke utöver vad som följer av att anslaget skall utgöra kollektiv restitution av den bensinskatt, som yrkesfiskarena erlägga. Dock har ansetts att de icke böra användas till avlöande av tjänstemän eller till kostnader, som hänföras till rent administrativa uppgifter. Anslagsmedlen fördelas mellan de olika länen efter beräkningar rörande bensinförbrukningen inom varje län. Av de olika ändamål, till vilka bidrag beviljats, må nämnas anläggning och förbättring av mindre fiskehamnar, uppförande av slipar och fiskebryggor samt anordnande av tillfartsvägar till dylika bryggor, uppmuddring av infarter till fiskelägen, anskaffande av mindre fiskefyrrar, anordnande av telefonförbindelser, elektrifiering av fiskelägen samt uppförande av förvarings- och förädlingsanläggningar för fiskprodukter m. m. Vidare märkas bidrag till

fiskevårdande åtgärder såsom utsättande av gädd-, sik- och ålyngel, inplantering av kräftor, inköp av fiskodlingsredskap samt anordnande av fiskeribevakning. Medel ha även anvisats till anskaffande av redskap för olika försöksfisken. Fiskareföreningar ha erhållit understöd till såväl sin studieverksamhet som sin allmänna verksamhet. Över huvud taget ha bidragsändamålen varit mångskiftande.

Den restitution som hittills skett har som nämnts endast avsett ordinarie bensinskatt. Under tiden den 1 april 1948—den 31 december 1950 utgick emellertid även tilläggsskatt med 27 öre per liter. Frågan om behandlingen av de medel, som fiskerinäringens utövare erlagt i tilläggsskatt, avgjordes vid 1950 års riksdags höstsession. Riksdagen uppdrog nämligen då efter förslag av bevillningsutskottet (r.skr. nr 420, bevillningsutskottets betänkanden nr 66 och 68) åt Kungl. Maj:t att vidtaga erforderliga åtgärder för genomförande av kollektiv restitution av tilläggsskatten å bensin, som använts vid yrkesmässigt bedrivet fiske under tiden den 1 april 1948—den 31 december 1950.

I restitutionsfrågan anförde *bevillningsutskottet* (bet. nr 66):

Kompensation borde lämnas utövare av det yrkesmässigt bedrivna fisket även för tilläggsskatten. Såvitt utskottet kunnat finna hade emellertid icke framkommit något förslag därutinnan, som kunde anses innebära en tillfredsställande lösning efter den individuella restitutionens linje. Vid sådant förhållande syntes enda möjligheten vara att utsträcka den dittillsvarande kollektiva restitutionen av den ordinarie skatten att omfatta även tilläggsskatten under den tidsperiod då sådan skatt utgått. Det kunde givetvis icke komma i fråga att ett belopp, motsvarande den tilläggsskatt som betalats av fiskets utövare under hela nyssnämnda tidsperiod, skulle restitueras kollektivt under en så begränsad tid som endast ett budgetår, utan en utvidgning av restitutionsrätten i enlighet med vad utskottet förordnat borde utsträckas över en följd av år. Då denna utvidgning av den kollektiva restitutionsrätten borde genomföras vid sidan av den dittillsvarande rätten till kollektiv restitution, syntes det erforderligt att riksdagen skulle lämna Kungl. Maj:t ett uttryckligt bemyndigande i nu förevarande hänseende.

Att exakt ange storleken av det belopp, som sålunda bör restitueras till fiskerinäringen för erlagd tilläggsskatt å bensin, är ännu icke möjligt. Fiskeristyrelsen har tidigare med ledning av uppgifter som lämnats styrelsen beräknat att bensinförbrukningen vid yrkesmässigt fiske under ett vart av åren 1948—1950 utgjort omkring 3 miljoner liter. Därest dessa uppgifter äro riktiga, skulle förbrukningen under tiden den 1 april 1948—den 31 december 1950 kunna uppskattas till omkring 8 250 000 liter och restitutionsbeloppet följaktligen uppgå till cirka 2,2 miljoner kronor. Rörande beräkningen må å ena sidan erinras att chefen för jordbruksdepartementet — under hänvisning till att bensinförbrukningen vid yrkesmässigt fiske enligt beräkning av lantbruksstyrelsen år 1947 skulle ha uppgått till ej fullt 2,3 miljoner liter — i 1951 års statsverksproposition, IX ht, uttalat att

det förefölle i viss mån tvivelaktigt huruvida den kraftiga ökning av bensinförbrukningen i yrkesmässigt fiske från år 1947 till år 1948, som skulle föreligga enligt de till fiskeristyrelsen lämnade uppgifterna, kunde vara överensstämmande med verkliga förhållandet och att det därför vore angeläget att man skulle försöka komma fram till en såvitt möjligt tillförlitlig uppskattning av bensinförbrukningen i yrkesmässigt fiske under tiden den 1 april 1948—den 31 december 1950. Å andra sidan må nämnas att det från Sveriges fiskares riksförbund framhållits, att det ej vore uteslutet att beräkningen av förbrukningen under år 1947 blivit för låg och att enligt förbundets uppfattning en förbrukning under åren 1948—1950 av 3 miljoner liter per år kunde vara sannolik. Genom beslut den 8 juni 1951 har Kungl. Maj:t uppdragit åt fiskeristyrelsen att närmare undersöka bland annat denna fråga.

Även om hänsyn tages till de fel i ena eller andra riktningen, som kunna föreligga beträffande de hittills gjorda beräkningarna av bensinförbrukningen i yrkesmässigt fiske under ifrågavarande tid, torde man emellertid i detta sammanhang kunna utgå ifrån att de medel, som böra återbäras till fiskerinäringen för erlagd tilläggsskatt, sammanlagt uppgå till betydande belopp.

Något beslut om användningen av sådana restitutionsmedel, som kunna anses representera tilläggsskatt å bensin (i det följande kallade tilläggs-skattemedlen), har ännu ej fattats. Dylika medel ha för övrigt hittills icke ställts till förfogande av riksdagen i vidare mån än att den medelsanvisning, som skedde vid 1951 års vårriksdag, även får anses innefatta en viss restitution av tilläggsskatt. I riksstaten för budgetåret 1951/52 har nämligen såsom gottgörelse till fiskerinäringen för erlagd bensinskatt anvisats ett belopp av 800 000 kronor. Enligt vad som framgår av statsverkspropositionen (IX ht) har detta belopp därvid bestämts så att det skulle omfatta både vad som kunde antagas komma att motsvara den ordinarie bensinskatten för budgetåret 1951/52 och viss del av den tidigare erlagda tilläggsskatten. Sedermera har Kungl. Maj:t av sagda anslag ställt 700 000 kronor till fiskeristyrelsens förfogande. Att ej hela det av riksdagen anvisade beloppet disponerats torde ha berott på att man ej velat föregripa ett blivande beslut om användningen av tilläggsskattemedlen och följaktligen endast till fiskeristyrelsens förfogande ställt vad som — i avbidan på närmare utredning i frågan — kunde antagas komma att motsvara den ordinarie bensinskatten för budgetåret 1951/52.

Departementspromemoria den 20 januari 1951.

I en inom jordbruksdepartementet utarbetad promemoria den 20 januari 1951 upptogs frågan om möjligheterna att tillgodose vissa fiskeriändamål ur anslaget till gottgörelse till fiskerinäringen för av dess utövare erlagd bensinskatt.

I promemorian framhölls att man vid den mycket restriktiva prövning av anslagsäskandena för budgetåret 1951/52, som skett i statsverkspropositionen, på många områden måst lämna i och för sig välmotiverade förslag obeaktade. I särskilt hög grad gällde detta givetvis framställningar om anslag till nya ändamål. Även på fiskets område finnes flera dylika bidragsframställningar, vilka icke föranlett några anslagsäskanden i statsverkspropositionen. Bland de viktigaste av dessa nämndes framställningar om anvisande av medel för Sveriges deltagande i den nordiska sillforskningen samt om medel för försök med utplantering av rödspätta. Vidare erinrades om att en av fiskeristyrelsen gjord framställning om att å tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1950/51 skulle anvisas ytterligare medel för utbildningsverksamheten bland fiskare kunnat tillgodoses endast i mycket begränsad omfattning och att det, om medel ej kunde ställas till förfogande utöver vad som för ändamålet äskats av riksdagen, skulle bli nödvändigt att begränsa bland annat vissa hävdvunna navigationskurser. Medelsbehovet för nu nämnda tre ändamål beräknades till 25 000 kronor för sillforskning, 18 000 kronor för försök med utplantering av rödspätta och 15 000 kronor för kursverksamheten. Beträffande samtliga nu nämnda ändamål framhölls i promemorian att de väl finge anses vara av sådan beskaffenhet att ett direkt statligt stöd till desamma i form av anslag å riksstaten vore synnerligen väl befogat. Då sådant stöd ej kunde lämnas på grund av den budgetpolitik, som måste föras, syntes det motiverat, att man undersökte möjligheterna att stödja dem på annat sätt. Den enda väg, som därvidlag stode öppen, syntes vara att lämna bidrag till dem ur de medel, som kollektivt skulle restitueras till fiskerinäringen för erlagd bensinskatt.

Vidare erinrades i promemorian om att de undersökningar angående laxfisket i Östersjön, som fiskeristyrelsen företager i enlighet med Kungl. Maj:ts beslut den 14 januari 1949, av brist på medel hittills kunnat bedrivas endast i mycket begränsad omfattning och att det syntes önskvärt att för budgetåret 1951/52 ett belopp av 10 000 kronor skulle kunna ställas till förfogande för ändamålet ur bensinskattemedlen.

Sammanlagt skulle för de i promemorian nämnda uppgifterna behöva disponeras (25 000 + 18 000 + 15 000 + 10 000 =) 68 000 kronor eller avrundat uppåt 70 000 kronor. I enlighet med det anförda ifrågasattes alltså att av det anslag, som för budgetåret 1951/52 äskats till gottgörelse till fiskerinäringen för av dess utövare erlagd bensinskatt, ett belopp av 70 000 kronor skulle få användas för främjande av sillforskning, undersökningar avseende laxfisket i Östersjön, försök med utplantering av rödspätta samt viss kursverksamhet i enlighet med vad som angivits i det föregående.

I promemorian erinrades till slut om att Sveriges fiskares riksförbund anhållit om ett engångsanslag å 50 000 kronor till förbundets organisationsarbete. Vidare hade Svenska insjöfiskarens centralförbund och Svenska

insjöfiskarens försäljningsförening u. p. a. hemställt, att de för upprätthållande av sin centrala verksamhet måtte för ett vart av åren 1951—1956 tilldelas ett bidrag å 25 000 kronor, att utgå ur sådana medel, som fiskarena själva inbetalat eller som utdömts vid intrång i fiske. Rörande dessa framställningar uttalades att de ändamål, som de avsåge, syntes vara av sådan natur, att det kunde övervägas att lämna bidrag till dem ur restitutionsanslaget.

I yttrande över promemorian den 23 februari 1951 avstyrkte *styrelsen för Sveriges fiskares riksförbund* förslaget beträffande sillforskning, utplantering av rödspätta och undersökning av laxfisket men tillstyrkte däremot ett tillfälligt anslag å 15 000 kronor till studieverksamheten. Vidare tillstyrkte styrelsen att det av förbundet begärda organisationsbidraget å 50 000 kronor skulle utgå ur årets anslag till gottgörelse till fiskerinäringen för erlagd bensinskatt, därest bidraget ej kunde beviljas ur andra medel. Under viss förutsättning tillstyrkte styrelsen slutligen ett bidrag å 25 000 kronor till Svenska insjöfiskarens centralförbund för dess organisationsarbete.

Såsom motivering för sitt avstyrkande av att bidrag till sillforskning, utplantering av rödspätta och undersökning av laxfisket skulle utgå ur restitutionsmedlen anförde styrelsen till en början, att dessa ändamål, såsom även angivits i promemorian, syntes ligga utanför ramen av vad som brukat tillgodoses genom restituering av bensinskattemedlen. Härutöver framhöll styrelsen att de resultat och de framsteg, som kunde vinnas genom denna forsknings- och undersökningsverksamhet, i regel komme hela världshushållet till godo och att sådan verksamhet därför borde betraktas som en internationell, statlig angelägenhet. Såsom en följd härav ansåg styrelsen det vara oriktigt att kostnaderna skulle bestridas med medel som redan från början varit avsedda att främja yrkesutövningen för den kategori fiskare, som erlagt skattebeloppen. Som ett ytterligare skäl för att man ej skulle stödja forskningsverksamheten på fiskets område i den ordning, som ifrågasatts i promemorian, anförde styrelsen att all dylik verksamhet givetvis måste inriktas och bedrivas på relativt lång sikt. Detta innebure att nu verksamma yrkesutövare knappast kunde beräknas få någon fördel därav i sin egen yrkesutövning och vore en ytterligare anledning till att verksamheten borde erhålla statligt stöd i behövlig utsträckning så att några medel ur anslaget för kollektiv restitution av erlagd bensinskatt icke behövde tagas i anspråk.

Jag torde vidare i fråga om dispositionen av tilläggsskattemedlen få anmäla, att *Sveriges fiskares riksförbund* med skrivelse den 5 september 1951 till chefen för jordbruksdepartementet överlämnat utdrag av ett protokoll, fört vid sammanträde med styrelsen för riksförbundet den 28 augusti 1951. Enligt protokollsutdraget förklarar sig styrelsen kunna instämma i bevillningsutskottets uttalande att även tilläggsskattemedlen skola restitueras på samma sätt som den ordinarie bensinskatten. Dock borde viss del av dessa medel få disponeras såsom bidrag till organisations-

verksamheten bland fiskare, eventuellt till fiskarens studieverksamhet och möjligen även till fiskpropaganda och liknande. Sådan disposition skulle emellertid enligt styrelsens mening endast få förekomma efter samråd med riksförbundet. Vid sammanträdet har vidare understrukits angelägenheten av att förbundets framställning om ett engångsanslag å 50 000 kronor till förbundets organisationsarbete skall bifallas.

Departementspromemoria den 26 september 1951.

I en inom jordbruksdepartementet upprättad promemoria den 26 september 1951 har frågan om dispositionen av tilläggsskatte-medlen ånyo upptagits. Inledningsvis anföres i denna promemoria, att det med hänsyn till storleken av de belopp, som tilläggsskatte-medlen sammanlagt komma att uppgå till, synes angeläget att de skola användas på det sätt, som blir till största möjliga gagn för fiskarebefolkningen. Något ställningstagande från riksdagens sida rörande användningen av medlen finnes icke utöver vad som ligger däri, att riksdagen avvisat tanken på en individuell återbäring och i stället uttalat sig för att tilläggsskatte-medlen liksom den ordinarie bensinskatten skola restitueras kollektivt. Utgångspunkten är emellertid därigenom given. Medlen skola återföras till fiskarebefolkningen och detta skall ske genom kollektiva åtgärder. Frågan blir emellertid då, hur denna kollektiva återbäring skall ordnas och vilka ändamål, som böra tillgodoses i första rummet. Härom anföres vidare i promemorian.

I och för sig kan man givetvis tänka sig att disponera tilläggsskatte-medlen på precis samma sätt som de vanliga restitutionsmedlen och alltså successivt dela ut även förstnämnda medel för en mängd olika ändamål, som direkt sammanhånga med den dagliga utövningen av fisket. Det synes emellertid ingalunda säkert, att detta ur fiskets synpunkt är den bästa användningen av medlen.

Om man närmare undersöker användningen av de ordinarie restitutionsmedlen finner man, att dessa i praktiken fördelas på ett sätt som kommer en individuell restitution ganska nära. Till en början söker man sålunda att vid fördelningen av medlen mellan de olika länen se till att varje län tillföres ett belopp som motsvarar vad som erlagts i skatt inom länet. När det sedan gäller att inom ett län fördela de medel, som enligt nyssnämnda princip belöpa på länet, försöker man vidare likaså att åstadkomma en sådan spridning, att alla de, som erlagt bensinskatt, om möjligt på ett eller annat sätt skola få nytta av medlen.

Man kan emellertid fråga sig om ej, i vart fall i det långa loppet, även ur fiskarebefolkningens synpunkt bättre resultat skulle kunna ernås om man i stället för att på dylikt sätt sprida ut medlen valde att åtminstone delvis använda dem för gemensamma viktiga ändamål. En samlad insats på ett för näringen betydelsefullt område kan uppenbarligen ge resultat av mycket större värde än vad som kan ernås om medlen användas som

bidrag till ett stort antal smärre förbättringsåtgärder. En sådan ändring torde väl knappast nu böra ifrågasättas beträffande de ordinarie restitutionsmedlen, där fiskarena vant sig vid att dessa skola delas ut i småposter samt mera omedelbart och påtagligt komma de enskilda fiskarena direkt till godo. Förhållandet är emellertid ett annat beträffande tilläggsskatte-medlen. Det är ju här fråga om pengar, som ligga vid sidan av de ordinarie restitutionsmedlen och som väl knappast torde ha tagits med i beräkningen vid planläggningen av sådana smärre lokala företag, för vilka de senare i regel bruka användas. En disposition av tilläggsskatte-medlen på ett sätt, som delvis avviker från vad som varit brukligt i fråga om de ordinarie restitutionsmedlen, behöver ju ej heller påverka storleken av de belopp som återbäras i sedvanlig ordning.

Att på fiskets område finnas många betydelsefulla uppgifter, vilka i brist på medel hittills ej alls eller endast i begränsad omfattning kunnat upptagas, torde vara uppenbart. Här kan utan något försök till specificering erinras om att viktiga uppgifter föreligga på forskningens och försöksverksamhetens område, inte minst beträffande nya eller förbättrade fiskemetoder. Vidare kan pekas på att ur fiskarekårens synpunkt värdefulla resultat torde kunna ernås genom ökade insatser i fråga om organisationsarbetet inom kåren samt åtgärder i avsättningsbefrämjande syfte, bland annat i form av propaganda för ökad fiskkonsumtion eller exportbefrämjande åtgärder.

Det torde vara realistiskt att förutsätta, att det såväl nu som under de närmaste åren endast i mycket begränsad utsträckning kommer att bli möjligt att få anslag av statsmedel för nya uppgifter på de områden, som nu nämnts, eller att få någon reell utvidgning av det statliga stöd, som nu lämnas på vissa av dessa. Under sådana förhållanden synes det, som om man från fiskerinäringens sida borde överväga huruvida ej tilläggsskatte-medlen skulle komma till en ur näringens egen synpunkt bättre användning, om de åtminstone delvis disponeras för åtgärder av de slag, som nu antytts.

Med anledning av de synpunkter, som anförts av styrelsen för Sveriges fiskares riksförbund, anföres i promemorian.

Åtskilliga av de ändamål som nyss nämnts torde helt tillgodose det av styrelsen uttalade önskemålet att de åtgärder, till vilka medlen användas, skola medföra fördelar för de nu verksamma fiskarena i deras yrkesutövning. Detta torde exempelvis vara fallet i den mån medlen användas för organisationsarbete, avsättningsbefrämjande åtgärder och dylikt. Även beträffande åtskillig forsknings- och försöksverksamhet torde det utan tvivel förhålla sig så att den kan ge ganska snabba resultat av omedelbar praktisk betydelse för fiskets utövare. Det synes vidare ej riktigt att hävda den uppfattningen att forsknings- och försöksverksamheten uteslutande är en statlig angelägenhet och att det för den skull ej bör komma i fråga att för sådan verksamhet använda medel, som skola återbäras till fiskets utövare. Det är visserligen givet att staten med hänsyn till de värden, som forsknings- och försöksverksamhet på ifrågavarande område kan ge såväl för samhället i dess helhet som för näringens utövare, även i fortsättningen liksom hittills bör bedriva och stödja dylik verksamhet. Men det är, som tidigare framhållits, också nödvändigt att räkna med att allmänna ekono-

miska överväganden kunna hindra att denna statliga verksamhet utvidgas på det sätt, som i och för sig kan vara önskvärt. När så är fallet måste det givetvis ankomma på näringens utöware att pröva i vad mån de i eget intresse ha möjlighet att komplettera den av staten finansierade verksamheten på området. Vid en dylik prövning torde man ej enbart böra se till vilka fördelar som kunna vinnas för stunden. Det avgörande synes i stället böra vara, huruvida man genom insatserna kan vinna resultat, vilka kunna väntas bli av bestående värde för näringen och dess utöware.

I promemorian erinras härefter att en likartad fråga på jordbrukets område — nämligen frågan om dispositionen av den s. k. hästexportberedningens vinstmedel — erhållit sin lösning vid 1951 års riksdag (prop. nr 162, r.skr. nr 329). Rörande uppkomsten och dispositionen av dessa vinstmedel framhålles följande.

Vinsterna erhöles genom att de överpriser, som tidvis kunde utfås vid hästexporten, icke tillätos slå igenom på inlandsmarknaden. De hästar, som skulle exporteras, uppköptes därför genom hästexportberedningen till priser, motsvarande det aktuella prisläget inom landet, och skillnaden mellan dessa priser och de, som betalades vid exporten, fonderades. Sammanlagt uppgå vinstmedlen nu till närmare 5,5 miljoner kronor.

Det har varit ostridigt att dessa medel, vilka på sätt och vis kunna sägas ha erhållits genom att hästuppfödarna avstått från den merinkomst, som exportpriserna kunde lämna, borde betraktas såsom tillhörande jordbruket. Från jordbrukets sida biträdde man emellertid tanken att medlen — i stället för att på ett eller annat sätt direkt återbäras till jordbruket eller vissa grupper av jordbrukare — skulle användas så att jordbruket som helhet finge nytta därav genom insats på områden där anslag icke kan erhållas å riksstaten. Med utgångspunkt från denna princip har enligt riksdagens beslut avsatts 1 000 000 kronor för att underlätta den upplysnings- och propagandaverksamhet som sker i form av anordnande av lantbruksutställningar, 1 000 000 kronor till en särskild fond för främjande av exporten av avelsdjur samt återstoden, cirka 3 500 000 kronor, till en fond för främjande av forsknings- och försöksverksamhet på jordbrukets område. Syftet med sistnämnda fond har främst varit att skapa möjlighet till en omfattande men relativt kortvarig insats på speciella områden av särskilt stor betydelse för jordbruket.

Fonden för främjande av exporten av avelsdjur förvaltas av en styrelse om fyra ledamöter. Av dessa utser Kungl. Maj:t två, däribland ordförande, och Sveriges lantbruksförbund två. För fonden för främjande av forsknings- och försöksverksamhet på jordbrukets område finnes en styrelse om sju personer. Dessa utses av Kungl. Maj:t, samtliga utom ordföranden dock efter förslag av olika organisationer och myndigheter. Sålunda tillsätts tre efter förslag av respektive Hushållningssällskapens förbund, Sveriges lantbruksförbund och Riksförbundet Landsbygdens folk samt tre efter förslag av respektive jordbrukets forskningsråd, styrelsen för lantbrukshögskolan och statens lantbruksförsök samt veterinärhögskolans lärarråd.

I promemorian framhålles, att en lösning liknande den, som sålunda beslutats i fråga om hästexportberedningens vinstmedel, synes kunna ifrå-

gasättas även såvitt gäller nu ifrågavarande tillägsskattemedel. Detta skulle innebära att den kollektiva restitution, som beslutats av riksdagen, skulle ske på det sättet att medlen skulle avsättas till en eller flera fonder och inom dessa användas så att fiskerinäringen som helhet finge nytta därav genom insats på områden där anslag icke kan erhållas å riksstaten.

Rörande fondbildningen, fondmedlens förvaltning och beslutanderätten i fråga om desamma anföres i promemorian.

Vad först angår frågan, huruvida en eller flera fonder böra bildas, kan man givetvis tänka sig en uppdelning på förslagsvis två fonder, nämligen en för avsättningsbefrämjande åtgärder, t. ex. propaganda för ökad fiskkonsumtion och exportbefrämjande åtgärder, samt en för övriga ändamål som kunna komma i fråga. Ej minst med hänsyn till svårigheten att i förväg bedöma, på vilka områden åtgärderna i första hand böra sättas in, och vilka belopp som kunna komma att erfordras för olika ändamål, synes det dock vara att föredraga, att samtliga medel föras till en gemensam fond och att det sedan får ankomma på fondens styrelse att besluta om användningen av medlen.

Styrelsen synes förslagsvis kunna bestå av ordförande och fem ledamöter. Ordföranden och en ledamot synas böra utses av Kungl. Maj:t, varjämte tre ledamöter torde böra utses av Sveriges fiskares riksförbund. Slutligen torde chefen för fiskeristyrelsen böra vara självskriven ledamot av styrelsen.

Som förut nämnts kan storleken av de belopp, som böra tillföras fonden, ännu ej exakt fastställas. Sedan erforderligt underlag för en sådan beräkning erhållits, torde erforderliga medel böra anvisas av riksdagen och tillföras fonden. Denna torde böra göras räntebärande och förvaltas av statskontoret.

Liksom i fråga om de delar av hästexportberedningens vinstmedel, som avsatts för att främja exporten av avelsdjur samt forsknings- och försöksverksamheten på jordbrukets område, torde man även beträffande nu ifrågavarande medel böra förutsätta att fonden ej skall bli något permanent stödorgan utan att den i stället bör förbrukas inom en förhållandevis begränsad tidrymd. Att i förväg uppställa något visst bestämt tidsmått torde dock ej vara lämpligt. Avgörande bör i stället vara angelägenhetsgraden av de uppgifter, som anmäla sig. Då man emellertid under alla omständigheter torde böra räkna med att medlen böra fördelas på flera år, synes som en viss regulator kunna uppställas den föreskriften, att tillstånd av Kungl. Maj:t skall erfordras, därest styrelsen under något år vill disponera över mer än vad som motsvarar dels avkastningen för året, dels en femtedel av fondens ursprungliga kapitalbelopp.

De närmare administrativa bestämmelser rörande förvaltningen och användningen av fonden, som i övrigt kunna erfordras, torde få utfärdas av Kungl. Maj:t.

I promemorian anmärkes till slut, att det för en disposition av tillägsskattemedlen i överensstämmelse med vad som ifrågasatts i promemorian torde fordras att frågan underställes riksdagen.

Yttrandena.

Över promemorian den 26 september 1951 ha yttranden avgivits av statskontoret, fiskeristyrelsen med statens fiskeriförsök, statens jordbruksnämnd och Sveriges fiskares riksförbund. De i promemorian framlagda förslagen ha därvid i *huvudsak tillstyrkts av samtliga remissinstanser*. På enstaka punkter ha dock vissa erinringar gjorts.

Vad angår förslaget att tilläggsskattemedlen skola efter fondering användas så, att fiskerinäringen som helhet får nytta därav genom insats på områden, där anslag icke kan erhållas å riksstaten, anför *Sveriges fiskares riksförbund* beträffande de skäl, som föranlett förbundet att tillstyrka förslaget, bland annat följande.

Frågan om restitution till fiskare för erlagd bensinskatt har behandlats vid flera tillfällen under senare år, utan att någon slutgiltig och för fiskarna godtagbar lösning kunnat erhållas. Orsakerna härtill äro flera men torde i första hand sammanhånga med att myndigheterna på grund av olika omständigheter icke ansett sig kunna tillmötesgå fiskarekårens önskemål om individuell restitution av erlagd bensinskatt. En individuell restitution har tidigare motiverats med att bensin företrädesvis användes i det mindre inkomstbringande kustfisket och att bensinskatten på grund av de redan förut låga inkomsterna från detta fiske drabbat yrkesutövarna ojämnt. Rättvisesynpunkter ha med andra ord varit vägledande för detta ståndpunktstagande, och man har ansett att de fiskare med små inkomster, som på grund av bestämmelserna måst betala skatt på sitt drivmedel och därigenom drabbats av en stor kostnadsökning, borde komma i åtnjutande av direkt återbäring.

Det kollektiva restitutionsförfarandet kan dock i viss mån sägas ha medfört en del fördelar därigenom att många förbättringar, bl. a. av mindre fiskehamnar och bryggor, kunnat genomföras, vilka möjligen icke annars skulle ha kunnat komma till stånd. Styrelsen anser sig därför kunna instämma i de synpunkter, som framförts i promemorian om att en samlad insats på ett för fisket betydelsefullt område kan komma att bli av större värde än om tillgängliga belopp splittras och användas såsom bidrag till ett stort antal smärre förbättringsåtgärder.

Beträffande det i promemorian framförda förslaget om att ifrågavarande medel skulle avsättas till en eller flera fonder och inom dessa användas så att fiskerinäringen som helhet skulle få nytta därav genom insats på områden, där anslag icke kan erhållas å riksstaten, vill styrelsen framhålla, att den i promemorian anförda jämförelsen med vinstmedel från hästexporten icke kan anses vara hållbar i visst avseende. Bakom nämnda vinstmedel står icke någon som helst prestation från respektive hästägares sida och medlen ha icke heller utbetalts. För ifrågavarande bensinskattmedel gäller ett helt annat förhållande, eftersom dessa medel utgöras av extra kostnader, som fiskaren själv erlagt i samband med sin yrkesutövning.

På grund av tidigare omnämnda svårigheter att erhålla individuell restitution till fiskarna för erlagd tilläggsskatt å bensin och med hänsyn till förhandenvarande förhållanden och omständigheter anser sig styrelsen

dock kunna tillstyrka att de medel, som skola restitueras till fiskarena för erlagd tilläggsskatt å bensin, överföras till en gemensam fond med ändamål i huvudsak enligt i promemorian anført förslag.

Beträffande de ändamål, för vilka fondmedlen böra kunna användas, anmärker *Sveriges fiskares riksförbund* att fiskerinäringen i fråga om statligt stöd bör jämföras med övriga näringar, exempelvis jordbruk och skogsbruk. Detta betyder enligt förbundets uppfattning i första hand, att kostnader för forskningsverksamheten på fiskets område böra bestridas av statsmedel. *Statskontoret* anför att de bidrag för organisation och upplysningsverksamhet, vilka föreslagits i fiskebåtsförsäkringsutredningens den 15 september 1951 avgivna betänkande, avse ändamål, som väl kunna tillgodoses genom anlåtande av fonden. *Statens jordbruksnämnd* anser att fondmedel böra kunna tagas i anspråk för att delvis täcka kostnaderna för inrättande av en till nämnden knuten befattning för stödjande av fiskexporten. Nämnden anför härom.

Vad särskilt angår de åtgärder, som kunna komma att vidtagas för att främja exporten av fisk, anser nämnden det böra övervägas, om icke bidrag av här ifrågavarande restitutionsmedel kunna erhållas för att inrätta en till nämnden knuten befattning för stödjande av fiskexporten. Därest inom fiskerinäringen verksamma organisationer och företag kunnat enas om att anställa en gemensam befattningshavare för stödjande av fiskexporten, har Kungl. Maj:t haft befogenhet att för vart och ett av budgetåren 1950/51 och 1951/52 lämna bidrag med 25 000 kronor till täckande av kostnaderna för befattningen att utgå ur clearingkassan för fisk. Vid de förhandlingar som förts i frågan om inrättandet av nämnda befattning har någon enighet icke kunnat uppnås om fördelningen av de kostnader, som utöver anvisade statsmedel erfordras för befattningens upprätthållande. Nämnden anser att möjligheterna att inrätta befattningen skulle komma att ej oväsentligt underlättas, därest — utöver statsmedel — ett bidrag till kostnaderna kunde erhållas även av ifrågavarande restitutionsmedel. Detta bidrag skulle i så fall kunna avräknas mot fiskerinäringens andel av kostnaderna för befattningen.

Mot förslaget, att fonden skall stå under ledning av en särskild styrelse, anmärker *statskontoret*, att enligt dess mening några bärande skäl icke anförts för att en kostnadsdragande särskild styrelse skall tillsättas. Ämbetsverket föreslår i stället att fonden skall ställas till Kungl. Maj:ts förfogande samt att bidrag ur densamma skola utdelas på förslag av fiskeristyrelsen efter hörande av fiskarens intresseorganisationer.

Beträffande styrelsens sammansättning uttala såväl *fiskeristyrelsen* som *Sveriges fiskares riksförbund*, att fiskarena böra erhålla fyra representanter i styrelsen. Därigenom skulle såväl de olika kuststräckorna som insjöfisket kunna få var sin representant. *Statens jordbruksnämnd* erinrar om att det i promemorian förutsatts, att bidrag skall kunna utgå ur fonden för avsättningsbefrämjande åtgärder, såsom propaganda för ökad fiskkonsum-

tion och exportbefrämjande åtgärder. Då frågor av detta slag handläggas av jordbruksnämnden, anser nämnden att den bör beredas möjlighet att framlägga sina synpunkter beträffande medlens användning. Detta bör ske på så sätt att även nämnden blir representerad i fondens styrelse.

Beträffande förvaltningen av fonden anför slutligen *statskontoret* att det, eftersom fondkapitalet synes vara avsett att tagas i anspråk inom en begränsad tid, kan övervägas om icke medlen, i stället för att göras räntebärande, böra inestå på statsverkets checkräkning i riksbanken med redovisning hos statskontoret under en diversemedelstitel, förslagsvis benämnd »För fisket fonderade bensinskattemedel». Som skäl härför anför ämbetsverket att ett lösgörande av kapital, placerat i obligationer, under ogynnsamma förhållanden kan medföra ej oväsentliga kapitalförluster. Därest emellertid medlen skulle anses böra göras räntebärande, bör detta enligt statskontoret lämpligast ske genom insättning på kapitalräkning hos Sveriges kreditbank.

Föredraganden.

Såsom tidigare erinrats beslöt riksdagen hösten 1950 att det yrkesmässigt bedrivna fisket skulle erhålla kompensation för tilläggsskatt å bensin, som utgått under tiden den 1 april 1948—den 31 december 1950, på så sätt att den kollektiva restitution, som lämnas beträffande den ordinarie bensinskatten, skulle utsträckas att omfatta även tilläggsskatten. Det förut-sattes härvid att restitutionen av tilläggsskatten skulle ske successivt under en följd av år.

I en inom jordbruksdepartementet utarbetad promemoria har nu upp-tagits frågan om det lämpligaste sättet för genomförande av den sålunda beslutade återbäringen av tilläggsskattemedlen. I promemorian föreslås att denna återbäring skall ske på det sättet, att medlen skola tillföras en fond och att fondens tillgångar sedan skola användas så, att fiskerinäringen som helhet får nytta därav genom insats på områden, där anslag å riksstaten icke kan påräknas. Härutinnan innebär förslaget i viss mån en mot-svarighet till det beslut, som för jordbrukets vidkommande fattats rörande dispositionen av hästexportberedningens vinstmedel. Förslaget har i sina huvuddrag biträtts av samtliga remissinstanser. Även jag anser att ett förverkligande av detsamma skulle vara till gagn för fiskerinäringen och dess utövare. Jag biträder alltså den uppfattningen att ifrågavarande medel, i stället för att återbäras på det sätt som tillämpas beträffande de ordinarie bensinskattemedlen, skola avsättas till en fond, ur vilken anslag kunna utdelas för olika ändamål av betydelse för fiskerinäringen.

Den grundläggande principen i fråga om dispositionen av fondmedlen bör enligt min mening vara, att medlen skola användas för sådana åtgärder, för vilka anslag å riksstaten icke kan påräknas och vilka äro av påtaglig praktisk betydelse för fiskerinäringen. Med denna utgångspunkt kan jag i princip ansluta mig till vad som i promemorian anförts om att med fondmedlen böra kunna tillgodoses sådana ändamål som forsknings- och försöksverksamhet på fiskets område, organisationsarbete inom fiskarekåren samt åtgärder till befrämjande av avsättningen av fisk. Vidare böra ifrågasvarande medel kunna användas för att lämna stöd åt studieverksamheten inom fiskarekåren. Med anledning av vad i yttrandena särskilt anförts rörande användningen av medlen vill jag först framhålla, att jag givetvis förutsätter att forsknings- och försöksverksamheten på fiskets område liksom hittills skall erhålla stöd av staten genom anslag å riksstaten. Många för det praktiska fisket betydelsefulla frågor inom denna verksamhet ha emellertid i brist på medel hittills måst skjutas åt sidan. Det synes då icke ändamålsenligt att utesluta möjligheten av att fondmedel skola kunna få användas för forskning och försök rörande dylika frågor. Den användning av fondmedel, som jordbruksnämnden föreslagit, synes mig även i och för sig väl förenlig med syftet med fonden. Att, såsom statskontoret ifrågasatt, använda ifrågavarande medel för organisationsarbete m. m. i fiskets försäkringsfrågor är däremot enligt min mening icke lämpligt, då det här är fråga om ändamål, för vilka statsbidrag redan utgår, och det icke synes böra komma i fråga att inrättandet av fonden skulle föranleda en överföring av utgifterna från statsverket till fonden.

En allmän riktlinje beträffande användningen av fondmedlen torde i övrigt böra vara, att man bör undvika sådana dispositioner, som kunna tänkas komma att medföra anspråk på statsanslag eller inrättande av statliga tjänster sedan fondmedlen förbrukats.

Att såsom statskontoret förordat beslutanderätten rörande användningen av fondens medel skulle ligga hos Kungl. Maj:t finner jag med hänsyn till medlens karaktär icke lämpligt. Fonden torde i stället, i enlighet med vad som föreslagits i promemorian, böra stå under ledning av en särskild styrelse, som skall äga besluta om anslag ur fonden. Beträffande styrelsens sammansättning ansluter jag mig likaså till vad som föreslagits i promemorian, dock med den ändringen att fiskerinäringen bör erhålla fyra ledamöter i styrelsen. Vidare finner jag det ej nödvändigt att chefen för fiskeristylelsen skall vara självskriven ledamot. Det torde kunna förutsättas, att Kungl. Maj:t ändock tillser att fiskeristylelsen skall bli representerad i fondens styrelse. Jag förordar alltså, att fondstyrelsen skall bestå av ordförande och sex ledamöter. Av dessa böra ordföranden och två ledamöter utses av Kungl. Maj:t varjämte fyra ledamöter böra utses av Sveriges fiskares riksförbund. Fonden bör göras räntebärande och förvaltas av statskontoret.

I likhet med vad som gäller beträffande den av hästexportberedningens vinstmedel bildade fonden för främjande av forsknings- och försöksverksamhet på jordbrukets område bör även nu ifrågavarande fond förbrukas inom en förhållandevis begränsad tidrymd. Vad i promemorian anförts angående den utsträckning, i vilken fondens kapitaltillgångar skola få tagas i anspråk, föranleder ej erinran från min sida. Tillstånd av Kungl. Maj:t bör sålunda erfordras därest fondens styrelse under något år vill disponera mera än vad som motsvarar dels avkastningen för året, dels en femtedel av fondens ursprungliga kapitalbelopp.

Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att meddela de närmare bestämmelser som kunna erfordras rörande förvaltningen av fonden.

Såsom framgår av vad som anförts i promemorian och i årets statsverksproposition vid behandlingen av frågan om anslag till fiskerinäringen för återbäring av erlagd bensinskatt saknas ännu säkra hållpunkter rörande storleken av de belopp, som sammanlagt böra tillföras fonden. Jag torde få återkomma till denna fråga, sedan den förut berörda utredningen av fiskeristyrelsen rörande användningen av bensin i yrkesmässigt bedrivet fiske slutförts. Jag vill emellertid här anmärka att jag förutsätter att fonden redan för nästa budgetår skall tillföras en förhållandevis stor del av det belopp, som totalt kan komma att tillfalla densamma, och att fonden sålunda skall träda i verksamhet vid ingången av budgetåret 1952/53.

Under återopande av det anförda hemställer jag att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att medgiva att de medel, som skola återbäras till fiskerinäringen såsom ersättning för erlagd tilläggsskatt å bensin, må användas i huvudsaklig överensstämmelse med de grunder, som förordats i det föregående.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan lämnar Hans Maj:t Konungen bifall samt förordnar, att proposition i ämnet av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

Malte Olsson.